

De Tweede Wereldoorlog (1939-1945)

- 1p 23 Het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP) was opgericht om nieuwsberichten te verspreiden. In 1940 nam de Duitse bezetter het bestuur van het ANP over en bepaalde dat alle Joodse ambtenaren moesten worden ontslagen. Tegenwoordig is dat ondenkbaar, omdat het ontslag in strijd is met artikel 1 van de Grondwet.

→ Geef een reden waarom het ontslag tegenwoordig in strijd is met artikel 1 uit de Grondwet.

Gebruik bron 15.

- 2p 24 Een invulopdracht:
- 1 Deze poster is gemaakt naar aanleiding van ... (**de aanval op Pearl Harbor / de slag bij Stalingrad / operatie Barbarossa**).
 - 2 De Verenigde Staten voegden zich na deze gebeurtenis bij het bondgenootschap van de ... (**As-mogendheden / Centralen / Geallieerden**).
 - 3 Het land waar volgens de poster wraak op genomen moest worden was ... (**de Sovjet-Unie / Duitsland / Japan**).
 - 4 De Amerikaanse overheid verspreidde dit soort posters om ... (**de Amerikaanse bevolking bang te maken / de vijand bang te maken / steun te krijgen voor de oorlog**).

→ Maak de zinnen kloppend door telkens de juiste keuze te maken.

Doe het zo:

zin 1: ... (kies uit: de aanval op Pearl Harbor / de slag bij Stalingrad / operatie Barbarossa)

zin 2: ... (kies uit: As-mogendheden / Centralen / Geallieerden)

zin 3: ... (kies uit: de Sovjet-Unie / Duitsland / Japan)

zin 4: ... (kies uit: de Amerikaanse bevolking bang te maken / de vijand bang te maken / steun te krijgen voor de oorlog)

- 1p 25 In 1942 richtte de Duitse bezetter het Nederlandse Arbeidsfront op, een nationaal-socialistische vakbond die in de plaats kwam van de andere vakbonden in Nederland. Aan het hoofd kwam een NSB'er te staan. Het oprichten van het Nederlands Arbeidsfront past bij een kenmerk van het nationaal-socialisme.

Welk kenmerk wordt bedoeld?

- A censuur
- B gelijkschakeling
- C militarisme
- D neutraliteit

- 2p 26 De Indonesische nationale vlag bestond al vóór de Tweede Wereldoorlog. Het gebruik van die vlag werd door het Nederlandse bestuur verboden. Alleen de Nederlandse vlag was toegestaan. Door een gebeurtenis in 1942 dachten veel Indonesiërs dat het gebruik van de vlag nu wel mogelijk was.
- Geef eerst een reden waarom door het Nederlandse bestuur het gebruik van een Indonesische nationale vlag werd verboden.
 - Noem daarna de gebeurtenis uit 1942 waardoor veel Indonesiërs dachten dat het gebruik van de vlag nu wel mogelijk was.
- 1p 27 In Nederland waren er tijdens de Duitse bezetting Joodse onderduikers. Vanaf 1942 doken ook veel niet-Joodse mannen onder, omdat zij geen gehoor wilden geven aan een maatregel van de Duitse bezetter.
- Welke maatregel wordt bedoeld?
- 1p 28 Een beschrijving:
In 1943 werd een man die 1500 gulden had gestolen door Nederlandse rechters veroordeeld tot een korte gevangenisstraf, zodat hij niet naar een Duits gevangenenkamp hoefde. Achteraf vertelden de Nederlandse rechters dat ze die beslissing hadden genomen, omdat ze de omstandigheden in het gevangenenkamp te slecht vonden. Na deze verklaring werden de rechters door de Duitse bezetter ontslagen.
- Uit het ontslag van de rechters bleek dat in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog een einde kwam aan de rechtsstaat.
- Waarom bleek uit het ontslag dat er een einde kwam aan de rechtsstaat?
- A De rechterlijke macht werd niet gecontroleerd door de wetgevende macht.
 - B De veroordeelde man kreeg geen eerlijke straf.
 - C Een persoon werd ten onrechte vastgezet.
 - D Er was geen sprake van onafhankelijke rechtspraak.
- Gebruik bron 16.*
- 2p 29 Hieronder staan drie verschillende soorten houdingen van Nederlanders tijdens de Tweede Wereldoorlog:
- aanpassing
 - collaboratie
 - verzet
- Geef per houding aan welke herinnering daarbij past. **Let op!** Er blijft één herinnering over.
- Doe het zo:*
- Aanpassing past bij herinnering ... (vul nummer in).
Collaboratie past bij herinnering ... (vul nummer in).
Verzet past bij herinnering ... (vul nummer in).

Gebruik bron 17.

- 1p **30** De bron gaat over een invasie tijdens de Tweede Wereldoorlog.
→ Noem de naam van deze invasie.
- 2p **31** Hieronder staan vijf gebeurtenissen die te maken hebben met Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog:
- 1 De Nederlandse regering en het Koninklijk Huis vluchten naar Groot-Brittannië.
 - 2 Duizenden personeelsleden van de Nederlandse Spoorwegen leggen het werk neer om operatie Market Garden te ondersteunen.
 - 3 In Amsterdam vinden de eerste razzia's van Nederland plaats.
 - 4 Nederlandse soldaten vechten mee in het Duitse leger tijdens de Slag bij Stalingrad.
 - 5 Vrouwen die een relatie hebben gehad met Duitse soldaten, worden in het openbaar vernederd door ze kaal te scheren.
- Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.
Doe het zo:
Eerst ..., dan ..., daarna ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

bron 15

Een Amerikaanse propagandaposter (1942):

Toelichting

Op de poster staat: Neem wraak voor 7 december.
De man is een matroos bij de Amerikaanse marine.
Onderin staat een marineschip afgebeeld.

bron 16

Hieronder staan vier herinneringen van Nederlanders aan verschillende momenten tijdens de Tweede Wereldoorlog:

herinnering 1

Nadat er wilde geruchten over de bevrijding van Nederland de ronde deden:

‘Ik hoorde de geruchten toen ik bij de jongerenorganisatie van de NSB aankwam. Ik beschouwde deze zangrepetitie als afscheid en we zongen alle liederen uit ons boek. Sommigen van ons huilden. Diezelfde nacht nog moesten we vluchten uit Amsterdam. Maar we komen terug, dacht ik.’

herinnering 2

Nadat Rotterdam door Duitse vliegtuigen werd gebombardeerd:

‘Hoe lang hadden we gerend? Ik weet het niet. Op een gegeven moment zagen we een huis waar we om water vroegen. De vrouw hield ons een fluitketel voor waar we uit dronken. Ik dacht, ze laat ons drinken uit een fluitketel, geen glas, geen kopje.’

herinnering 3

Nadat Nederland was bezet:

‘Van de Duitsers zagen we die eerste oorlogstijd niet veel. De mensen gingen weer aan het werk, kinderen gingen naar school. Na een paar weken konden we ook weer naar voetbal. Clubs en verenigingen gingen door met hun activiteiten.’

herinnering 4

Nadat voor het eerst grote hoeveelheden mensen moesten onderduiken:

‘Ze zei tegen mij: “Zeg Frits, wij moeten een organisatie oprichten, zodat wij onderduikers kunnen helpen. En ik vind dat jij dat moet doen. Zou het nou zo erg zijn als jij om het leven kwam en er duizenden jongens gered werden?” Daar kon ik niks op zeggen. Wij hebben toen samen een landelijke organisatie opgericht.’

bron 17

Herinnering van een Duitse majoor (1944):

Ik pakte verbaasd mijn verrekijker en zag de horizon letterlijk vollopen met allerlei typen schepen. Het leek mij onmogelijk dat deze enorme vloot bijeengebracht was vanuit Groot-Brittannië zonder dat iemand het gemerkt had. Ik gaf de verrekijker aan de man naast mij en zei: “Hier, kijk jij eens.” Hij: “Mijn God, het is de invasie!”

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.